

Ходико Ю. Є.,

доцент кафедри цивільного права №1
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук,
доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ

Проблема категорії об'єкта залишалась завжди актуальною та привертала до себе увагу науковців не зважаючи на її складність. У цивільному праві це проявляється в тому, що об'єкт використовують, зокрема, у значенні об'єкта цивільно-правового регулювання, об'єкта цивільного правовідношення, об'єкта правочину, об'єкта зобов'язання, об'єкта договору тощо. Кожен з них має свій власний особливий «відтінок», але спільним є те, що об'єктом завжди є те, з приводу чого певне явище виникає або на що воно може впливати. Не виключенням є об'єкт правового режиму об'єкта цивільного правовідношення.

На перший погляд відповідь лежить на поверхні. Об'єктом правового режиму об'єкта цивільного правовідношення є матеріальні та нематеріальні блага (об'єкти цивільних правовідносин (прав)). Проте, якщо поглянути більш глибоко, то виходить наступне.

Правові режими за своєю правовою природою є елементом правової форми у вигляді регулятивних правових комплексів, що встановлюють певний порядок регулювання суспільних відносин. Право як регулятор, використовуючи регулятивні правові комплекси – правові режими має можливість впливати тільки на те, що піддається правовому регулятивному впливу, а саме мірами інформаційно-психологічного характеру на вольову поведінку учасників особистих немайнових та майнових відносин (цивільних відносин), що засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності учасників.

Правовий режим об'єкта цивільного правовідношення є характеристикою об'єкта цивільного правовідношення, але не з точки зору характеристики особливих властивостей характерних певному об'єкту, а з позиції особливостей порядку регулювання взаємовідносин суб'єктів з приводу таких об'єктів. Так як, безпосередньо самі матеріальні та нематеріальні блага (об'єкти цивільних прав) піддаватися правовому впливу не можуть, а тільки фізичному, тому і розглядати їх об'єктом такого впливу також не має можливості. Право, в юридичному сенсі, «впливає» на матеріальні та нематеріальні блага (об'єкти цивільних прав) через поведінку суб'єктів, встановлюючи особливий порядок взаємовідносин суб'єктів. Вираження такий регулятивний вплив знаходить у сукупності суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, якими наділяються суб'єкти цивільних відносин з приводу певного об'єкта. Обсяг та характер таких прав та обов'язків суб'єктів, визначається в залежності від особливостей об'єкта цивільного правовідношення, взаємоположення суб'єктів, видом та особливостями цивільних відносин, що виникають з приводу певного об'єкта.

Як наслідок, об'єктом правового режиму об'єкта цивільного правовідношення виступають безпосередньо не самі матеріальні та нематеріальні блага – об'єкти цивільних правовідносин, а об'єкт правового регулювання – цивільні відносини (особисті немайнові та майнові), що складаються між суб'єктами з приводу об'єктів цивільних правовідносин.

Фактично, ніякого правового режиму об'єкта цивільного правовідношення не має, а є особливий порядок регламентації взаємовідносин суб'єктів з приводу об'єкта цивільних правовідносин. Правовий режим об'єкта цивільного правовідношення є «лише скорочене словесне позначення порядку регулювання, вираженого в характері та обсязі прав суб'єктів по відношенню до об'єкта» [1, с. 185]. Тому, використання терміну правового режиму об'єкта цивільного правовідношення, який використовується як в законодавстві, так і в літературі є умовним, і повинен сприйматися за формою як засіб юридичної техніки.

Взаємовідносини між суб'єктами завжди складаються з приводу певних матеріальних та нематеріальних благ і ніколи не можуть бути безоб'єктними, об'єкт є «ядром» будь-якого правовідношення, з приводу якого сторони вступаючи у правовідносини і реалізують свій власний інтерес, задовольняють свої потреби, а тому і вживають термін правовий режим саме об'єкта цивільного правовідношення. Як відзначає С. С. Алексєєв значення правових режимів в правовій дійсності полягає в тому, що вони дозволяють бачити глибокий соціальний зміст права і вирішувати соціальні завдання в нерозривному зв'язку зі змістом регульованих відносин, причому нерідко стосовно до певного об'єкту. Ось чому в багатьох випадках саме існування правових режимів зв'язується безпосередньо з об'єктом регульованих відносин («правовий режим земель», «правовий режим майна» і т. д.) [1, с. 186].

В розгорнутому вигляді правовий режим об'єкта цивільного правовідношення є не що інше як порядок регулювання особистих немайнових та майнових відносин суб'єктів цивільних відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників, що виникають з приводу матеріальних та нематеріальних благ (об'єктів цивільного правовідношення). Безпосереднім об'єктом правового режиму об'єкта цивільного правовідношення будуть виступати цивільні відносини, що складаються з приводу матеріальних та нематеріальних благ – об'єктів цивільних прав.

Список використаних джерел:

1. Алексєєв С. С. Общие дозволения и общие запреты в советском праве. – М.: Юрид. лит., 1989. – 288 с.